Ірина Ларічева,
аспірант ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди», викладач
струнного відділу Дніпровської академії
музики ім. М. Глінки.

Irina Laricheva,
postgraduate student at the «Pereyaslav-
Khmelnytskyi Hrygoriy Skovoroda State
Pedagogical University», a teacher of the
string department of the Dnipro Academy of
Music M. Glinka.

E-mail: irinalarich79@gmail.com

ORCID 0000-0002-5503-3032

ПРО РОЗВИТОК ДНІПРОВСЬКОЇ СТРУННО-СМИЧКОВОЇ ШКОЛИ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ В КОНТЕКСТІ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ

У статті науково обґрунтовано етапи розвитку Дніпровської струнно-смичкової школи XX–початку XXI століття у контексті музичної педагогіки. Розроблено періодизацію феномену регіональної музичної освіти, визначені лідери школотворення. З початку XX століття до 1950-х років відбувається ранній етап регіоналізації Дніпровської струнно-смичкової школи, що характеризується перенесенням на регіональний ґрунт педагогічних традицій Московської та Петербурзької струнно-смичкових виконавсько-педагогічних шкіл. Упродовж другого етапу (1960-ті рр. XX ст. – 1991 р.) відбувається стабілізація регіональної своєрідності Дніпровської струнно-смичкової школи. У третій період зрілого школотворення в діяльності Дніпровської струнно-смичкової школи (1992–2018 рр.) зростає методичний, науковий, виконавський ресурс регіональної підготовки фахівців-музикантів, а школа набуває власного обличчя і неповторності.

Ключові слова: Дніпровська струнно-смичкова школа, музична освіта, школотворення, лідер, регіональна підготовка фахівців-музикантів.

In the article the stages of development of the Dnipro stringed school XX - the beginning of the XXI century in the context of musical pedagogy. The periodization of the phenomenon of regional musical education is developed, school leaders have been identified. In the early period of its regionalization (from the beginning of the 20th century to the 1950s), the author's teaching techniques were formed under the influence of the Moscow and St. Petersburg stringed-pupils performing and pedagogical schools, which led to transfer to the Dnipro regional soil of pedagogical traditions, among which we call high-level requirements interpretations of works, creative search as the main task of teaching, principles of purposeful involvement of students in the artistic and performing process. The leaders of school-making the first period became Ya.A. Zastrabsky, A.I. Yampolsky, M.B. Lieberman. During the second phase - the stabilization of the regional peculiarity of the Dnipro stringed school (1960s of the XX century - 1991), the string department is rapidly developing, in the training of specialists, the fundamental works of Ukrainian teachers-methodists are used. The leader of school-making period is L.S. Brusova. In the third period of mature school creation in the activity of the Dnipro stringed school (1992-2018) a powerful pedagogical resource of teachers working at the music school, and since 2004 - the conservatory, was replenished by young teachers-graduates of the Dnipropetrovsk Academy of Music named after M. Glinka. The methodical, scientific, and executive resources of regional training of musicians are growing. The leader of this period of school formation is O.O. Lutsenko, head of the string department since 2016, author of a productive methodology of preparation, devoted to the cause of a creative person. The evolution of the Dnipro stringed school took place; the school has its own face and uniqueness.

Keywords: Dniprovsk stringed school, musical education, school formation, leader, regional training of musicians.

Постановка проблеми. На тлі тотальної глобалізації соціального простору регіональне культуротворення сприймається як унікальний соціокультурний феномен, тісно пов'язаний з проблемою збереження культурної пам'яті та культурної ідентичності нації. Актуалізація даного напрямку педагогічних досліджень почалася у роки незалежності України: сучасні вітчизняні науковці прагнуть створити якомога повнішу картину становлення української педагогіки мистецтва – не абстрактну, а конкретизовану іменами, датами, подіями, особливостями регіональних систем професійної музичної освіти. Актуальним

напрямок історії мистецької педагогіки є музично-педагогічна регіоналістика, спрямована на наукове дослідження музично-педагогічних традицій державного процесу школотворення, які історично склалися у певних географічних зонах і володіють специфічними рисами.

Дніпро є культурно-історичним регіоном півдня України, в якому, починаючи з кінця XIX ст. утворилась потужна музично-педагогічна традиція. Упродовж XX – початку XXI сформувалась регіональна система професійної музичної освіти, однак необхідність вивчення її педагогічного досвіду є актуальною і сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усвідомлення виконавської школи як національно-освітнього феномену ініційоване результатами дисертаційних досліджень Н. Гуральник [Гуральник, 2008], Ж. Дедусенко [Дедусенко, 2002], М. Давидова [Давидов, 2010] та ін. Зокрема, розгляд музично-освітньої галузі як концепту дозволяє виокремити в контексті її розвитку педагогічні надбання української фортепіанної школи XX ст. (Н. Гуральник) і, відповідно, інші, у тому числі регіональні, виконавсько-педагогічні школи. Зокрема, науковцем запропоновано методологію дослідження феномену на основі системи методів, зокрема: джерелознавчий, ретроспективний, компаративно-історичний та хронологічний, аналітико-порівняльний, структурно-системний та генетичний, що, на нашу думку, створює перспективу для використання даних методів при аналізі регіональних мистецько-педагогічних явищ [Гуральник, 2008: с. 4].

Мистецтвознавча розробка Дніпровщини як субрегіону південно-східної України на сьогодні представлена дисертаціями В. Мітлицької (музичне життя Катеринославщини середини XIX – початку XX ст.) [Мітлицька, 2000], С. Щітової (взаємодія гетерогенності та адитивності в регіональній музичній культурі Дніпропетровщини) [Щітова, 2006]; Т. Медведнікової (генезис та еволюція Дніпропетровської піаністичної школи) [Медведнікова, 2009], С. Хананаєва (взаємодія композиторської, виконавської та педагогічної шкіл у фортепіанному мистецтві Придніпров'я) [Хананаєв, 2009], О. Світличної (художнє життя Катеринослава – Дніпропетровська кінця XIX – початку XX століття) [Світлична, 2009]. Ґрунтовним дослідженням Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки є монографія І. Рябцевої [Рябцева, 2016]. Колективами авторів створено дослідження з історії навчальних музичних закладів регіону (Дніпропетровська консерваторія імені М. Глінки 1898-2008, перевидання 1898–2018) [Дніпропетровська, 2018]. Однак, цілісне дослідження розвитку Дніпровської струнно-смичкової школи XX – початку XXI століття у контексті музичної педагогіки досьогодні не здійснене.

Мета статті – дослідити розвиток Дніпровської струнно-смичкової школи XX – початку XXI століття у контексті музичної педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Виявляючи динаміку становлення Дніпровської струнно-смичкової школи, необхідно розглянути вплив історичних факторів на формування означеного регіонального мистецько-педагогічного феномену, традиції викладання фахових дисциплін, формування педагогічних ідей, принципів, технік музикантів-інструменталістів –представників школи. Відомо, що заснування Катеринославського музичного училища відбулось у 1898 р., коли головною Дирекцією ІРМТ (Імператорського Російського Музичного Товариства) на основі клопотання Д. Губарєва та М. Лівена було відкрито у Катеринославі відділення ІРМТ з музичними класами фортепіано, скрипки віолончелі та співу.

Директором Катеринославського музичного училища був призначений випускник Санкт-Петербурзької консерваторії по класу віолончелі та співу Д. Губарєв.

У 1901 р. музичні класи ІРМТ були реорганізовані в музичне училище. На струнному відділі утворено клас контрабасу, з 1904 р. – клас ансамблю, оркестрової гри та квартету. Історичні документи зафіксували той факт, що у доповіді Д. Губарєва, присвяченій реорганізації музичних класів, директор училища відзначав, що музичне училище, як повноправний середній навчальний заклад, при проходженні учнями повного курсу, матиме право видавати атестат. Навчальний план Катеринославського музичного училища було запозичено у Санкт-Петербурзькій консерваторії. Отже, фундамент Катеринославської струнно-смичкової школи створили викладачі музичного училища, які працювали у цей період, зокрема: В. Солнишкін (скрипка), В. Пергамент (скрипка), І. Алексєєнко (скрипка), І. Мікульський (скрипка), М. Лівен (альт), Д. Губарєв (віолончель), А. Ямпольський (віолончель) [Медведнікова, 2008: с. 8-21]. З історією формування струнно-смичкової школи Катеринославщини пов'язані блискучі імена Ю. Ейдліна, Л. Когана, Г. П'ятигорського, А. Ямпольського, які досьогодні відбиваються у культурній пам'яті регіону. Так, у 1936 р. засновано обласну філармонію, яка нині носить ім'я Л. Когана.

Одними з найяскравіших представників досліджуваного феномену, лідерами Катеринославської струнно-смичкової школи можна вважати Я. Застрабського та А. Ямпольського. Я. Застрабський у 1904 р. закінчив Одеське музичне училище з класу віолончелі, у 1904–1905 рр. продовжив навчання у Петербурзькій консерваторії, а з 1905 р. – у Лейпцізькій консерваторії у класі професора Ю. Кленгеля. Отже, музично-педагогічного професіоналізм митця є багатокомпонентним, заснованим на різнонаціональних складових, що вплинуло на подальшу результативність його педагогічної діяльності у регіоні. У 1909 р. митець повертається до Катеринославу, де починає активну концертну та педагогічну діяльність упродовж п'ятдесяти років [Медведнікова, 2008: с. 92].

Інший лідер Катеринославської струнно-смичкової школи – А. Ямпольський навчався у Санкт-Петербурзькій консерваторії за класом скрипки. Після закінчення консерваторії митець працював ад'юнктом професора Л. Ауера, концертмейстером симфонічного оркестру графа О. Шереметьєва. Упродовж 1913–1920 рр. А. Ямпольський працює у Катеринославі: викладачем гри на скрипці у приватних навчальних закладах, Катеринославському музичному училищі, ректором Катеринославської консерваторії. З 1920 р. переїжджає до Москви і працює помічником концертмейстера оркестру Великого театру, викладачем Московської консерваторії, професором, засновником скрипкової школи [Дніпропетровська, 2018: с. 33].

Зазначимо, що в становленні музично-педагогічного професіоналізму А. Ямпольського поєдналися різні національні традиції навчання, що призвело до плідного поштовху у становленні струнно-смичкової школи Катеринославщини (Дніпровщини).

Спадкоємність педагогічної діяльності лідерів Дніпровської струнно-смичкової школи надалі втілювалась у плідній роботі їх учнів – А. Ваксмана, І. Баженова, А. Тушмалова, М. Лібермана [Медведнікова, 2008: с. 94]. А. Ваксман, вихованець Московського музично-педагогічного інституту імені Гнесіних, працював на Дніпровщині викладачем класу альту та скрипки. Серед його відомих учнів – М. Богуславський. І. Баженов своєю плідною музично-педагогічною

дьяльністю на Дніпровщині здійснив вагомий внесок у створення та формування контрабасової школи України. А. Тушмалов – учень П. Ямпольського, випускник Московської консерваторії імені П. Чайковського з класу професора Д. Циганова виховав відомих у світі музикантів – І. Хачбабяна, Р. Ноделя.

Матвей Бенціонович Ліberman (1924–2017) – талановитий музикант-виконавець й педагог-методист, працюючи у регіоні, став яскравим лідером регіональної струнно-смичкової школи, викладачем зі світовим ім'ям. У 1949 р. він закінчив Московську державну консерваторію імені П. Чайковського з класу професора Д. Ойстраха і, починаючи з цього року, працював у Дніпропетровському державному музичному училищі та ДМШ №1. Як прекрасний методист, М. Ліberman проявив себе як чудовий організатор методичної роботи з викладачами ДМШ Дніпропетровська і області. Серед учнів М. Ліberman, які продовжили педагогічну справу педагога, можна відзначити А. Венжегу, О. Баженова, Л. Брусову, О. Брусіловського. З 1966 р. М. Ліberman викладає у Новосибірській державній консерваторії імені М. Глінки, а з 1990 р. отримує посади професора Ієрусалимської та Тель-Авівської консерваторій. Його учнями є лауреати міжнародних конкурсів – А. Бараховський, О. Тросянський, О. Шустін. Досягнення М. Ліberman-педагога отримали високу оцінку світової громадськості: у 2009 р. він був нагороджений премією і медаллю Платона Міжнародного Біографічного Центру у Лондоні за видатні досягнення в галузі музичної освіти [Ліberman, 2014]. Митець є автором ряду праць методичного спрямування, серед яких: «Культура звуку скрипаля» (у співавторстві з М. Берлянчіком) (1985), «Деякі питання розвитку техніки лівої руки скрипаля» (2006), «Культура скрипкового тону» (у співавторстві з М. Берлянчіком) (2011) та ін.

Я. Застрабський, А. Ямпольський, М. Ліberman були не тільки видатними музикантами, лідерами виконавської справи, які здійснювали подвижницьку просвітницьку роботу в Катеринославському (Дніпровському) регіоні як солісти – камерні виконавці, а також вони вплинули на регіональні педагогічні тенденції струнно-смичкової підготовки, започаткували процес адаптації виконавсько-педагогічних традицій Московської та Петербурзької шкіл до регіонального культурно-мистецького ґрунту.

Отже, з початку ХХ століття до 1950-х років відбувається ранній етап регіоналізації Дніпровської струнно-смичкової школи. Викладацький склад Катеринославського (Дніпропетровського) музичного училища представлений видатними музикантами-виконавцями, педагогами, авторські методики навчання яких формувалися, передусім, під впливом Московської та Петербурзької струнно-смичкових виконавських шкіл. Це призвело до перенесення на дніпровський регіональний ґрунт педагогічних традицій, серед яких назвемо вимоги високого рівня інтерпретацій творів, креативного пошуку як головного завдання навчання, принципів цілеспрямованого залучення студентів до художньо-виконавського процесу, систематичності, наочності, доступності, індивідуалізації процесу навчання, використання технік емоційної драматургії, музичних узагальнень, виразності інтонування на струнному інструменті, що підтверджується появою методичних розробок викладачів-інструменталістів, створених у регіоні.

Упродовж другого етапу – стабілізації регіональної своєрідності Дніпровської струнно-смичкової школи (1960-ті рр. ХХ ст. – 1991 р.) струнний відділ починає стрімко розвиватися. Викладачами працюють: Л. Біляєва (вихованка Московської державної консерваторії імені П. Чайковського), І. Євмінова

(Новосибірської державної консерваторії імені М. Глінки), Г. Логвин (Харківської державної консерваторії), Є.Є. Фурсін (аспірантури Київської державної консерваторії імені П. Чайковського), Е. Чікалов (Московського музично-педагогічного інституту імені Гнесіних), Н. Шевченко (Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка).

У 1960-1970-х рр. до педагогічного складу відділу приходять викладачі, які вже навчалися в Дніпропетровську і після закінчення консерваторій повернулися у регіон. Серед них: Л. Брусова – учениця М. Лібермана та вихованка Московської державної консерваторії імені П. Чайковського з класу Б. Беленького; П. Вискарка – учень А. Ямпольського та А. Тушмалова, вихованець Московської державної консерваторії імені П. Чайковського, В. Зюмбровський – учень Я. Застрабського й випускник Одеської державної консерваторії, А. Михайлов – учень М. Лібермана, вихованець Київської державної консерваторії імені П. Чайковського, В. Стрельцов – учень А. Ваксмана, випускник Київської державної консерваторії імені П. Чайковського [Медведнікова, 2008: с. 96-100]. Посиленню процесу регіоналізації сприяє той факт, що у Дніпропетровському музичному училищі імені М. Глінки, окрім представників російських скрипкових шкіл, починають працювати випускники вищих музичних навчальних закладів України – Львова, Харкова, Одеси, повертаються випускники Дніпропетровського музичного училища. Отже, можна свідчити про зміцнення української струнно-смичкової школи у національному і регіональному, зокрема, дніпровському вимірах.

Викладачі А. Михайлов та В. Стрельцов починають викладати курси методики навчання гри на інструменті та історії виконавського мистецтва, зміст яких упродовж радянського періоду базувався на основі навчальних програм, затверджених Міністерством культури СРСР, Всесоюзним методичним кабінетом навчальних закладів мистецтв і культури.

У цей період починає зростати рівень української скрипкової педагогіки. З'являються науково-методичні розробки російських та українських викладачів О. Горохова, В. Заранського, Б. Которовича, Н. Семеняк, В. Стеценка, О. Шульпякова, О. Юр'єва, Ю. Янкелевича. Усі ці автори були adeptами комплексного підходу в навчанні, що й характеризує даний період буття феномену регіональної струнно-смичкової школи. Розвиток скрипкового мистецтва у 1960–1970-х рр. ініціювався також використанням музикантами в скрипковій методиці досягнень попередніх педагогічних систем навчання гри на скрипці, які були сформовані на основі тривалого накопичення музичного досвіду [Ядловська, 2008: с. 14-15].

Педагогічні погляди А. Михайлова та В. Стрельцова базувалися на фундаментальних працях вітчизняних викладачів-методистів; викладачі ретельно пояснювали студентам фізіологічну основу раціонального навчання, формування рухової діяльності виконавської техніки на струнно-смичкових інструментах, вчили відчувати й аналізувати ігровий апарат, розбиратися у формі музичного твору, засобах інтерпретації.

Безперечними лідером цього періоду стає Людмила Сергіївна Брусова – учениця М. Лібермана, вихованка Московської державної консерваторії імені П. Чайковського з класу професора Б. Беленького. З 1973 р. Л. Брусова призначена завідувачем струнного відділу. Вона була безумовним авторитетом структурного підрозділу, представником найкращих традицій скрипкової школи. При обговоренні виступів влучно визначала виконавські проблеми кожного студента, уважно

констатувала творче зростання особистості, докладно зупинялася на проблемах удосконалення ігрового апарату, особливостях інтерпретації, допомагала викладачам вибудовувати план вирішення виконавських завдань. Л. Брусовою було впроваджено практику письмової фіксації етапів творчого розвитку кожного студента. Методика викладача була прогресивною, що підтверджують перемоги студентів її класу на всеукраїнських конкурсах. Серед них: І. Холкіна, Я. Терещенко, В. Лесь, І. Чернявський, Ю. Глуховський, Є. Проненко, Т. Кашицька, О. Ліб, Т. Бунєєва, Р. Яцун [Медведнікова, 2008: с. 104]. Л. Брусовою був ініційований конкурс для студентів III-IV курсів музичних училищ України, який існує й донині: з 2017 р. він носить ім'я засновника – Людмили Сергіївни Брусової і за статусом є всеукраїнським.

Потужним джерелом регіоналізації Дніпровської струнно-смичкової школи на другому етапі існування феномену є поповнення викладацького складу навчальних закладів регіону місцевими силами. Стрімко розвивається вища музична освіта в Україні, видаються фундаментальні методичні праці українських педагогів. До викладацького складу струнного відділу Дніпропетровського музичного училища імені М. Глінки повертаються його випускники, що здобули вищу освіту в консерваторіях України, отже, можна заявляти про стабілізацію регіональної своєрідності Дніпровської струнно-смичкової школи у 1960-х-1991 рр. Панівні педагогічні традиції та ідеї цього періоду спираються на структурування і практичне застосування методичних розробок, інтегративних зв'язків знань з циклу історико-теоретичних дисциплін з музичним виконавством, зокрема, основним музичним інструментом. Дніпровська струнно-смичкова школа цього періоду впроваджує: принципи опори на національні та регіональні музичні традиції, цілісності, поетапності роботи над твором; регіональні методики аналізу музичних творів, передусім, у художньому контексті, що в цілому підтверджує стабілізацію регіональної своєрідності Дніпровської струнно-смичкової школи.

Третій період в діяльності Дніпровської струнно-смичкової школи (1992–2018 рр.) ми визначаємо як етап зрілого школотворення. У 1990-х рр. на струнному відділі Дніпропетровського державного музичного училища імені М. Глінки починають викладати І. Осенева – учениця Л. Брусової, вихованка Харківського інституту мистецтв імені І. Котляревського та аспірантури Санкт-Петербурзької державної консерваторії імені М. Римського-Корсакова; Н. Плетнер – учениця Г. Чеха та В. Зюмбровського (Львівська державна консерваторія імені М. Лисенка), К. Крамчанінова (Одеська державна консерваторія імені А.В. Нежданової). Т. Медведнікова зазначає, що, починаючи з 1990-х років дисципліна «Педагогічна майстерність» починає входити до складу державних іспитів. Викладачами-методистами І. Осеневою і Н. Плетнер було розроблено лекційні курси з методики викладання гри на інструменті та історії виконавського мистецтва [Медведнікова, 2008: с. 104]. Ці лекційні дисципліни викладались на III-IV курсах навчання в музичному училищі.

З 2000-х років на відділі працюють вихованці: Харківського університету мистецтв імені І.П. Котляревського та асистентури-стажування у закладі (автор статті – учениця Л. Біляєвої, О. Кутакова – учениця І. Євмінової), аспірантури Київської національної музичної академії України імені П.І. Чайковського (Г. Окань, В. Галіченко), Одеської державної консерваторії імені А.В. Нежданової та асистентури-стажування (В. Яценко, О. Шамраєв). Відділ також поповнився молодими викладачами – випускниками Дніпровської академії музики імені

М. Глінки – Н. Проненко, Є. Проненко, М. Ємець, М. Самокіш, К. Цацин, М. Шапран, М. Устенко, М. Обмелько, К. Дармін, С. Ярошенко, що дозволяє засвідчувати потужний регіональний педагогічний ресурс Дніпровської струнно-смичкової школи.

Зростає й методичний ресурс струнно-смичкової підготовки фахівців, у тому числі й регіональний: широко використовувались праці О. Агаркова, Л. Ауера, І. Браудо, Й. Войко, Н. Гарбузова, Л. Гінзбурга, Е. Каміларова, С. Майкапара, К. Мостраса, Т. Погожевої, Б. Струве, М. Фейгіна, К. Флеша, І. Ямпольського, К. Давидова, Р. Сапожнікова, Ю. Янкелевича, а також українських скрипалів-педагогів (О. Юр'єв «Скрипкові штрихи як засіб артикуляції в сонатах і партітах Й. Баха для скрипки соло», «Виразальні можливості скрипкових штрихів», «Нариси історії та теорії смичкової культури скрипаля»; В. Стеценко «Методика навчання гри на скрипці», «Джерела розвитку скрипкового концерту», «Закономірності інтонування на скрипці» та ін.).

У змісті теоретичної та методичної підготовки фахівців задіяний досвід А. Ямпольського, який починав своє музичне навчання в Катеринославі у класі І. Алексеєнка – одного із засновників вітчизняної скрипкової школи. Серед учнів Ямпольського – Л. Коган, Б. Гольдштейн, Ю. Ситковецький, І. Безродний, Е. Грач, Ю. Янкелевич, О. Горохов та ін. Покоління скрипалів виховуються на розробках викладача («Про метод роботи з учнем», 1959, «До питання про виховання культури звуку скрипаля», 1968) та значного репертуарного доробку. Важливим професійним значенням у підготовці студентів є педагогічна практика, у зміст якої входить вивчення музичного репертуару ДМШ та педагогічних принципів і методів його опрацювання.

З 2006 р. у Дніпропетровській консерваторії ім. М. Глінки починає працювати автор статті. Нами розроблені і викладаються лекційні курси: «Аналіз виконавських стилів», «Історія виконавської майстерності», «Методика викладання гри на спеціальному інструменті», «Методичний семінар з педагогічної практики», «Спеціальна педагогічна підготовка майбутнього викладача основного музичного інструмента», у змісті яких, зокрема, вивчаються нові методики викладання (метод Сузукі, Г. Зілвея «Кольорові струни», Шейли Нельсон, альтернативні форми та методи проведення уроків за фахом), розглядаються основи монтування, акустики струнно-смичкових інструментів. Вийшли друком статті з проблем звуковидобування на скрипці, передумов народження жанру струнного квартету, формування жанру струнного квартету у творчості Й. Гайдна.

У цей період викладачами М. Самокішем видано статті («До питання психології музично-виконавського процесу», «До питання причинно-наслідкових передумов переведення студентів-скрипалів на альт»); М. Шапраном розроблено і викладається курс лекцій з методики викладання фахових дисциплін, оновлено курс історії виконавського мистецтва; Є. Проненко, Н. Проненко видано монографію «Матвій Ліберман», К. Крамчаниною – навчальний посібник «Концертні етюди і капризи для альт»; В. Кузіковим, В. Кузіковою, О. Кутаковою – навчальний посібник «Вивчення технічних складностей в оркестрових партіях (клас скрипки)». Отже, у цей період буття Дніпровської струнно-смичкової школи активізується педагогічний аспект діяльності її представників.

Лідером цього періоду ми вважаємо О. Луценко, яка почала працювати на струнному відділі з 2008 року, з 2016 р. є його завідувачем. Студенти викладача постійно стають лауреатами конкурсів: ім. Л. Брусової, ім. Л. Когана (м. Дніпро),

ім. Ю. Хілобокова (м. Кропивницький), «Подільський водограй» (м. Вінниця), «Львівський віртуоз» (м. Львів), «Pro Art» (м. Хмельницький). З ініціативи О. Луценко упродовж навчального року проводяться відкриті майстер-класи, фестивалі за участю видатних виконавців сучасності, здійснюються творчі проекти та концерти за участю викладачів та студентів відділу. О. Луценко є засновником та учасником квартету викладачів Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки «D'Art». Панівними принципами методики викладання О. Луценко є створення творчої атмосфери на уроці з основного музичного інструменту, поетапне розкриття виконавсько-педагогічного потенціалу студентів, акцент на оригінальному художньому втіленні задуму композитора, стильова точність виконання.

Висновки. На основі поданих міркувань можна констатувати, що упродовж ХХ – початку ХХІ століть формується та розвивається національно-педагогічний феномен Дніпровської струнно-смичкової школи. Нами визначено три періоди її розвитку. У ранній період її регіоналізації (з початку ХХ століття до 1950-х років) авторські методики навчання формувалися під впливом Московської та Петербурзької струнно-смичкових виконавсько-педагогічних шкіл, що призвело до перенесення на дніпровський регіональний ґрунт педагогічних традицій, серед яких назвемо вимоги високого рівня інтерпретацій творів, креативного пошуку як головного завдання навчання, принципів цілеспрямованого залучення студентів до художньо-виконавського процесу. Лідерами школотворення першого періоду стали Я. Застрабський, А. Ямпольський, М. Ліберман. Упродовж другого етапу – стабілізації регіональної своєрідності Дніпровської струнно-смичкової школи (1960-ті рр. ХХ ст. – 1991 р.) струнний відділ стрімко розвивається, у підготовці фахівців використовуються фундаментальні праці українських викладачів-методистів. Лідером школотворення періоду є Л. Брусова. У третій період зрілого школотворення в діяльності Дніпровської струнно-смичкової школи (1992–2018 рр.) потужний педагогічний ресурс викладачів, що працювали в музичному училищі, а з 2004 р. – консерваторії, поповнився молодими викладачами – випускниками Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки. Зростає методичний, науковий, виконавський ресурс регіональної підготовки фахівців-музикантів. Лідером цього періоду школотворення є О. Луценко, завідувач струнного відділу з 2016 р., автор результативної методики підготовки, самовіддана справі творча людина. Еволюція Дніпровської струнно-смичкової школи відбулася, школа набула власне обличчя і неповторність.

ЛІТЕРАТУРА

- Гуральник, 2008 – Гуральник Н.П. Українська фортепіанна школа ХХ століття в контексті розвитку музичної педагогіки: історико-методологічні та теоретико-технологічні аспекти. Монографія. – К.: НПУ, 2007. – 460 с.
- Давидов, 2010 – Давидов М.А. Виконавське музикознавство. Енциклопедичний довідник / М.А. Давидов. – К.: Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського, 2010. – 399 с.
- Дедусенко, 2002 – Дедусенко Ж.В. Виконавська піаністична школа як рід культурної традиції / Ж.В. Дедусенко // Автореф. дисс. ... канд. мист-ва. – К., 2002. – 20 с.
- Дніпропетровська, 2018 – Дніпропетровська академія музики ім.М.Глінки (1898-2018). Монографія/ Під заг. Редакцією Д.Г. Мельника. – Дніпропетровськ: Україна, 2018. – 272 с.
- Ліберман, 2014 – Ліберман Матвей Борисович [Електронний ресурс]. URL.: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Медведнікова>, 2008 – Дніпропетровська консерваторія ім. М.Глінки. 1898-2008 [нарис] / під. заг. ред. Т.О.Медведнікової /Дніпропетровськ: Арт-Прес. – Д., 2008. – 208 с.
- Медведнікова, 2009 – Медведнікова Т.О. Дніпропетровська піаністична школа. Генезис та еволюція./ Т.О. Медведнікова // Автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства. – Одеса, 2009. – 22 с.
- Мітлицька, 2000 – Мітлицька В.А. Музичне життя Катеринославщини середини ХІХ – початку ХХ ст./ В.А. Мітлицька // Автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства. – Харків, 2000. – 19 с.

- Рябцева, 2016* – Рябцева Ірина. Дніпропетровська академія музики: джерела: До 120-річчя заснування Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки / Ірина Рябцева. – Дніпро: Ліра, 2016. – 240 с.
- Світлична, 2009* – Світлична О.М. Художнє життя Катеринослава – Дніпропетровська кінця XIX – початку XX століття / О.М. Світлична // Автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства. – Харків, 2009. – 22 с.
- Хананаєв, 2009* – Хананаєв С.В. Взаємодія композиторської, виконавської та педагогічної шкіл у фортепіанному мистецтві Придніпров'я / С.В. Хананаєв // Автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства. – Одеса, 2009. – 16 с.
- Щітова, 2006* – Щітова С.А. Взаємодія гетерогенності та адитивності в регіональній музичній культурі дніпропетровщини: від витоків до сучасності / С.А. Щітова // Дис. ... канд. мист-ва / Одеська державна консерваторія ім. А.В. Нежданової. – Одеса, 2006. – 223 с.
- Ядловська, 2008* – Ядловська З.Г. Українське скрипкове мистецтво 60-80-х рр. XX ст.: тенденції розвитку / З.Г. Ядловська // Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. – К., 2008. – 22 с.

REFERENCES

- Hural'nyk, 2008* – Hural'nyk N.P. Ukrayins'ka fortepianna shkola KHKH stolittya v konteksti rozvytku muzychnoyi pedahohiky: istoryko-metodolohichni ta teoretyko-tekhnohichni aspekty. Monohrafiya. – K.: NPU, 2007.– 460 s.
- Davydov, 2010* – Davydov M.A. Vykonavs'ke muzykoznavstvo. Entsyklopedychnyy dovidnyk / M.A. Davydov. – K.: Natsional'na muzychna akademiya Ukrayiny im. P.I. Chaykovs'koho, 2010. – 399 s.
- Dedusenko, 2002* – Dedusenko ZH.V. Vykonavs'ka pianistychna shkola yak rid kul'turnoyi tradytsiyi / ZH.V. Dedusenko // Avtoref. dys. ... kand. myst-va. – K., 2002. – 20 s. Dnipropetrovs'ka, 2018. – Dnipropetrovs'ka akademiya muzyky im.M.Hlinky (1898-2018). Monohrafiya/ Pid zah. Redaktsiyeyu D.H. Mel'nyka. – Dnipropetrovs'k: Ukrayina, 2018. – 272 s.
- Lyberman, 2014* – Lyberman Matvey Borysovych [Elektronnyy resurs]. URL.: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Medvednikova>
- Medvednikova, 2008* – Dnipropetrovs'ka konservatoriya im. M.Hlinky. 1898-2008 [narysy] / pid. zah. red. T.O.Medvednikovoyi /Dnipropetrovs'k: Art-Pres. – D., 2008. – 208 s.
- Medvednikova, 2009* – Medvednikova T.O. Dnipropetrovs'ka pianistychna shkola. Henezys ta evolyutsiya./ T.O. Medvednikova // Avtoref. dys. ...kand. mystetstvoznastva. – Odesa, 2009. – 22 s.
- Mitlyts'ka, 2000* – Mitlyts'ka V.A. Muzychne zhyttya Katerynoslavshchyny seredyny KHIKH – pochatku KHKH st./ V.A. Mitlyts'ka // Avtoref. dys. ...kand. mystetstvoznastva. – Kharkiv, 2000. – 19 s.
- Ryabtseva, 2016* – Ryabtseva Iryna. Dnipropetrovs'ka akademiya muzyky: dzherela: Do 120-richchya zasnuvannya Dnipropetrovs'koyi akademiyy muzyky im. M.Hlinky / Iryna Ryabtseva. – Dnipro: Lira, 2016. – 240 s.
- Svitlychna, 2009* – Svitlychna O.M. Khudozhnye zhyttya Katerynoslava – Dnipropetrovs'ka kintsya KHIKH – pochatku KHKH stolittya / O.M. Svitlychna // Avtoref. dys. ...kand. mystetstvoznastva. – Kharkiv, 2009. – 22 s.
- Khananayev, 2009* – Khananayev S.V. Vzayemodiya kompozytors'koyi, vykonavs'koyi ta pedahohichnoyi shkil u fortepiannomu mystetstvi Prydniprov'ya / S.V. Khananayev // Avtoref. dys. ...kand. mystetstvoznastva. – Odesa, 2009. – 16 s.
- Shchitova, 2006* – Shchitova S.A. Vzayemodiya heterohennosti ta adytyvnosti v rehional'niy muzychniy kul'turi dnipropetrovshchyny: vid vytokiv do suchasnosti / S.A. Shchitova // Dys. ... kand. myst-va / Odes'ka derzhavna konservatoriya im. A.V. Nezhdanovoyi. – Odesa, 2006. – 223 c.
- Yadlows'ka, 2008* – Yadlows'ka Z.H. Ukrayins'ke skrypкове mystetstvo 60-80-kh rr. XX st.: tendentsiyi rozvytku/ Z.H. Yadlows'ka // Avtoref. dys. kand. mystetstvoznastva. – K., 2008. – 22 s.